

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-67](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-67)

УДК 330.341.1

ГРИНЧУЦЬКИЙ Валерій

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

<http://orcid.org/0000-0001-5501-0263>

e-mail: hrynych_v@yahoo.com

ДАВИДЕНКО Юрій

Західноукраїнський національний університет

<http://orcid.org/0009-0005-0666-948X>

e-mail: yurdavydenko@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ІНДИКАТОРІВ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена теоретичним аспектам визначення індикаторів сталого розвитку підприємств в умовах глобалізації та інтеграції підприємств в сучасних умовах згідно 17 цілей Глобального договору ООН. територіальних одиниць. Визначено групи за якими визначаються індикатори сталого розвитку. Проаналізовано та систематизовано фактори й показники сталого розвитку підприємств та визначено в основному галузі економіки. Показано роль окремих підприємств у досягненні цілей Глобального договору ООН та забезпеченні сталого розвитку. Підкреслюється, що досягнення цих цілей в умовах розгортання циркулярної економіки.

Ключові слова: сталий розвиток підприємства, принципи, цілі й індикатори сталого розвитку підприємства.

HRYNCHUTSKYI Valerii

Vasyl Stefanyk Carpathian National University

DAVYDENKO Yurii

West Ukrainian National University

THEORETICAL BASICS FOR DETERMINING INDICATORS OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

The article considers the theoretical aspects of determining indicators of sustainable development of an enterprise. Special attention is paid to determining the goals of sustainable development in the context of globalization in order to achieve the goals of the UN Global Compact.

Indicators of sustainable development are important for reflecting social, economic and environmental parameters in a single complex, and therefore it was important to group them into groups of social indicators (fighting poverty, increasing the level of education, demographic dynamics, protecting people's health, developing culture, etc.), economic indicators (economic development, changing consumption characteristics, financial resources and mechanisms, cooperation and creating economic potential, etc.) and a group of environmental indicators (environmental preservation, an integrated approach to planning and rational use of natural resources, promoting sustainable agriculture, measures to preserve forests, environmentally safe use of biotechnology, etc.). Special attention is paid to indicators of corporate social responsibility, an important component of sustainable development goals. The article pays significant attention to the enterprises of the agro-industrial complex, since they most fully cover the scope of all the sustainable development goals proposed in the Global Compact, which take into account the development prospects of future generations. The principle of the circular economy, which is gaining popularity in Western economic science, is analyzed. The essence of this economic business model, which is based on minimizing the consumption of limited resources by replacing the concept of "end-of-life cycle" and focusing on the design of materials, products and systems for sustainable development

Keywords: sustainable development of the enterprise, goals and indicators of sustainable development of the enterprise, circular economy.

Стаття надійшла до редакції / Received 26.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 14.05.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ.

За останній час все більше уваги підприємці вимушені приділяти увагу сталому розвитку підприємства, оскільки це вимагає не тільки загострення конкуренції, але й вимоги глобального розвитку, коли підприємство повинно не тільки отримувати прибуток, а також забезпечувати соціальні стандарти життя, берегти оточуюче середовище, вибудовуючи суспільно-економічна модель поступального технологічного і соціального розвитку суспільства з метою задоволення життєвих потреб нинішнього та майбутніх поколінь згідно з якою виробнича і соціальна сфери розвиваються збалансовано, не наносячи довкіллю непоправної шкоди.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемою сталого розвитку підприємства почали активно займатися після прийняття Департаментом економічних і соціальних питань ООН 17 цілей сталого розвитку. Починаючи з 1990-х років в англомовній літературі появляється низка публікацій присвячених сталому розвитку і збереженню

навколишнього середовища. Особливо, слід відмітити дослідження індикаторів сталого розвитку економіки довкілля у монографії групи авторів під редакцією Ф. Лауна (Philip Lawn) [1]. Значну увагу проблемам сталого розвитку приділили вітчизні дослідники. Так, у працях Л. Г. Мельника [2], В. Я. Шевчука [3], Боголюбова В.М. та Прилипко В.А. [4], Гречко А. В., Очеретяна О. В. [5], Тарасенко І. О. [6], Фещур Р. В. і Баранівської Х. С. [7] досліджувалися теоретичні аспекти сталого розвитку країни в цілому, і регіону зокрема. Проблемам сталого розвитку підприємства присвячені праці Н. В. Васюткіної [8], Жаданоса О.В., Шатохи В. І., і Петренка А.Л. [9, 10], Степаненко Т. О. [11], Шашиної М. В. [12].

Різним проблемам стійкого розвитку підприємства присвячені дисертаційні дослідження А.І. Бурди [13] та В. Г. Поліщук [14]. Разом з тим важливого значення надають останнім часом теоретичним розробкам сталого розвитку країни в цілому і окремим галузям, зокрема. У цьому плані багато зроблено, наприклад, З. М. Бурик [15], О. Д. Костюк [16] та іншими. Але в основному у згаданих працях акцентується увага на загальних теоретичних і практичних засадах сталого розвитку країни, регіону, галузі чи, навіть, підприємства. Але поза увагою дослідників залишаються показники (індикатори), які б могли визначити правильно основні напрямки сталого розвитку як на макро- так і на мікрорівні. На жаль в згаданих дослідженнях відчувається недостатня теоретична розробленість визначення індикаторів сталого розвитку на мікрорівні.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

У вітчизняній науці недостатньо приділено уваги теоретичним розробкам сталого розвитку підприємств, але залишаються проблеми визначення його індикаторів. Потребують детального і глибокого аналізу використання альтернативних джерел енергії, ресурсів та сировини. Потребують подальшого вивчення всіх цілей сталого розвитку та розвитку циркулярної економіки. Необхідно розробити моделі витрат на безвідходне виробництво в різних галузях економіки, особливо в аграрному секторі, порівнявши їх з прибутками та екологічним результатами. Потребують детальних теоретичних розробок визначення індикаторів сільських поселень та інфраструктура забезпечення їхньої життєдіяльності. Важливим є визначення факторів впливу глобалізації та Четвертої промислової революції на сталий розвиток окремих країн та підприємств, особливо тих, які виходять на міжнародні ринки

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз теоретичних основ визначення індикаторів сталого розвитку підприємства в умовах глобалізації, що значною мірою допоможе у здійсненні аналізу економічної діяльності останнього з урахуванням всіх аспектів соціального, екологічного, культурного, освітнього аспектів тощо.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для визначення індикаторів сталого розвитку необхідно чітко розмежувати цілі сталого розвитку. Визначено 17 стратегій або цілей сталого розвитку в глобальному контексті, тому багато дослідників вважають що ці цілі стосуються світової економіки в цілому і використовувати на мікрорівні неможливо. Але зарубіжні дослідники приділили багато уваги використанню цих цілей різними підприємствами. Багато з них штучно акцентують увагу на соціальній відповідальності корпорацій і вважають її одним із методів досягнення цілей сталого розвитку. Але це далеко не так. Для кращого розуміння цієї проблеми ми повинні визначити індикатори сталого розвитку, які можуть успішно використовувати підприємства. Звичайно, всі сімнадцять цілей підприємство не зможе втілити в свою практику. І тут важливо визначити, що таке індикатори і які існують критерії їх використання.

Досить вдалий підхід до трактування сталого розвитку зробили Кравченко М. і Прудкий В. В., глибоко проаналізувавши майже всі показники, які визначають індикатори сталого розвитку підприємства [17]

Індикатори сталого розвитку важливі для відображення соціальних, економічних та екологічних параметрів у єдиному комплексі, а також для нас важливо розглядати їх через зміну станів, кожен з яких характеризується визначеною сталістю і здатністю до змін. Саме в цих двох площинах формується система індикаторів сталого розвитку. Для глибшого розуміння їхньої сутності дослідники групують їх за певними ознаками. Тобто їх класифікують за такими групами: група соціальних індикаторів (боротьба з бідністю, підвищення рівня освіти, демографічна динаміка, охорона здоров'я людей, розвиток культури тощо), група економічних індикаторів (економічний розвиток, зміна характеристик споживання, фінансові ресурси і механізми, співробітництво і створення економічного потенціалу тощо), група екологічних індикаторів (збереження навколишнього середовища, комплексний підхід до планування і раціонального використання природних ресурсів, сприяння веденню сталого сільського господарства, заходи по збереженню лісів, екологічно безпечне використання біотехнологій тощо).

Дуже часто в вітчизняній літературі можна зустріти думку, що поняття «сталий розвиток» властиво тільки для макрорівня, а використовувати його для вивчення підприємства є малоімовірним [18]. І справді, у світовій практиці більшість компаній практикують різні форми корпоративної соціальної відповідальності та охорони навколишнього середовища, що сприяє розвитку добробуту суспільства [1]. Тому основна увага

спрямована на підвищення корпоративної соціальної відповідальності, екології та зростання добробуту.

Звичайно, великі світові гіганти такі як IKEA або Microsoft можуть дозволити собі виділяти значні суми на соціальні або екологічні проблеми, вносячи при цьому значний внесок у проблему сталого розвитку як світу, так і окремої компанії. Для вітчизняних підприємств проблема виділення засобів є дуже проблематичною, а особливо під час російсько-української війни. Але глобальну проблему сталого розвитку необхідно вирішувати і досить активно. Тому ми зупинимось на самих доступних для підприємства індикаторах сталого розвитку. Всі сімнадцять цілей сталого розвитку підприємства не можуть досягнути в силу різних причин, але намагатися виконувати деякі з них вони можуть. Разом багато з цілей можуть бути досягнуті завдяки дотриманню десяти принципів Глобального договору ООН [19].

В Україні в 2024 році було задіяно 263 цільові програми на різних рівнях з метою досягнення цілей сталого розвитку Глобального договору ООН [20]. Тут задіяні підприємства різних форм власності і підлеглості. А взагалі за даними ООН в Україні починаючи з 2016 по 2024 рік в тій чи іншій формі було задіяно 1828 фірм, підприємств, торговельних організацій тощо [21].

Одним із самих поширених завдань щодо сталого розвитку підприємств і компаній є корпоративна соціальна відповідальність, оскільки вона охоплює найбільше завдань сформульованих у Глобальному договорі ООН. Багато підприємств визначають своє бачення сталого розвитку і розробляють стратегію свого розвитку. Як правило приходиться одночасно реалізовувати програму зростання та планів сталого розвитку, разом із ініціативою соціального забезпечення, запобіганням дитячій праці та дотриманням інших трудових стандартів згідно Глобального договору ООН.

Не практично й не логічно, щоб усі компанії брали участь у одних і тих самих типах корпоративної соціальної відповідальності, оскільки ці програми керуються різноманітними факторами, залежно від галузі у якій працюють та суспільного середовища, а також мотивацією людей, які працюють у компаніях або керують ними. Індикатори сталого розвитку можуть включати в себе витрати на соціальну сферу, охорону здоров'я, збереження навколишнього середовища. Особлива увага приділяється підприємствам агропромислового комплексу, оскільки вони найповніше охоплюють сферу всіх цілей сталого розвитку запропонованих у Глобальному договорі.

Визначення індикаторів сталого розвитку агропромислового комплексу ускладнюється тим, що галузь перебуває у процесі глибокої структурної перебудови. Одним із показників сталого розвитку є суттєве зменшення питомої ваги в основних фондах, скорочення фізичної праці у самому сільськогосподарському виробництві та збільшення показників у сфері переробки продукції та перебудови інфраструктури.

Особливого значення набуває принцип циркулярної (кругової) економіки, яка набуває поширення в західній економічній науці. Сутність цієї економічної бізнес-модель, яка базується на мінімізації споживання обмежених ресурсів шляхом заміни концепції «кінця життєвого циклу» та акценту на дизайні матеріалів, продуктів та систем [22]. Метою є повторне використання ресурсів, переробка, ремонт, екодизайн, реконструкція, переробка, відновлення та спільне використання сировини і ресурсів для сталого виробництва та споживання [23]). Тут варто додати що на одне із перших місць виходить скорочення невідновлюваних ресурсів та збільшення відновлювальних ресурсів. Стабілізація та поступове скорочення земельних, водних і лісових ресурсів при одночасному зростанні кінцевих результатів виробництва свідчать про сталий розвиток підприємства, яке відповідає основним принципам Глобального договору ООН. Важливими показниками сталого розвитку є індикатори, які визначають рівень екологізації сільськогосподарського виробництва, ріст продуктивності праці зі зростанням її охорони, комплексний розвиток сільських населених пунктів та розвиток соціальної інфраструктури. Одним із індикаторів сталого розвитку підприємства є використання альтернативних джерел енергії та сировини, особливо скорочення невідновлюваних джерел.

Оскільки циркулярна економіка не обмежується кордонами однієї країни і все більшого впливу набирає в глобальному масштабі підприємства вимушені будуть враховувати глобалізаційні впливи. Це допоможе підприємствам відігравати важливішу роль у досягненні Цілей сталого розвитку до 2030 року, зокрема цілей щодо забезпечення сталих моделей споживання і виробництва. [24]

В останні роки все більшої ваги набуває Четверта індустріальна революція (І-4.0), яка суттєво впливає на сталий розвиток підприємства, впливаючи на логістичні поставки, збільшуючи виробництво продукції, сприяє екологізації тощо[25]. Разом з тим можемо стверджувати, що використання енергетичних ресурсів, скорочення вуглеводневих викидів, відновлення альтернативних джерел енергії є дуже важливим для сталого розвитку підприємства. Особливо це важливо у плані використання відновлювальних і невідновлюваних ресурсів, а також їхньої переробки і утилізації.

Важливо підкреслити, що у виокремлені індикаторів сталого розвитку підприємства повинні враховувати процеси глобалізації та реалізацією економічної політики розвинутих країн та, особливо, сусідніх країн. Тут потрібно враховувати законодавство країн-партнерів та адаптація вітчизняних підприємств до регіональних і глобальних ринків. Яскравим прикладом може служити використання річок, русла яких проходять декілька країн. Адже промислові викиди підприємством в одній країні можуть наносити велику шкоду підприємствам і поселенням в іншій країні. Тому врахування екологічних індикаторів є дуже важливим для досягнення цілей сталого розвитку.

Говорячи про цілі сталого розвитку необхідно враховувати рівень розвитку країни, оскільки реалізувати всі цілі повністю жодна з країн, навіть високо розвинута не може, а тим паче окремі підприємства чи навіть транснаціональні корпорації. Що стосується України проблема визначення цілей сталого розвитку надзвичайно ускладнено російсько-українською війною. Адаже в умовах бойових дій підприємства не можуть забезпечити належних умов щодо виконання соціальних, економічних, екологічних завдань. Вітчизняні підприємства постали перед проблемами забезпечення виробництва трудовими, фінансовими, сировинними, енергетичними ресурсами. Тому за таких умов вони повинні враховувати ці складнощі і значною мірою розраховувати на різні форми зовнішніх джерел фінансування виробництва, включаючи соціальні та екологічні цілі.

В зарубіжній літературі достатньо приділено уваги реалізації конкретних заходів щодо викорінення бідності, захисту клімату та забезпечення миру і процвітання тощо. Для України, так само як і для більшості країн світу, є життєво важливими визначення соціально-економічних, екологічних цілей для забезпечення сталого розвитку. Тому особливий індикатор сталого розвитку підприємства є партнерство як країн взагалі, так і окремих підприємств, зокрема. Партнерство та мережі, які пов'язані з його реалізацією можуть забезпечити спільні платформи для співпраці з питань, які вирішують спільні інтереси, оскільки партнери можуть підвищувати свої знання, обмінюючись передовим досвідом, інформацією та технологіями.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ.

У підсумку до вищесказаного можна додати, що визначення індикаторів сталого розвитку для підприємств є важливим для визначено стратегій або цілей сталого розвитку в глобальному контексті. Важливим є визначення цілей підприємства і їх узгодження стратегій розвитку. Даній проблемі у вітчизняній науці приділено досить уваги, але все ж таки не має однастайності щодо чіткого визначення сталого розвитку підприємства.

Індикатори сталого розвитку важливі для відображення соціальних, економічних та екологічних параметрів у єдиному комплексі, а тому важливо групувати їх за певними групами: група соціальних індикаторів (боротьба з бідністю, підвищення рівня освіти, демографічна динаміка, охорона здоров'я людей, розвиток культури тощо), група економічних індикаторів (економічний розвиток, зміна характеристик споживання, фінансові ресурси і механізми, співробітництво і створення економічного потенціалу тощо), група екологічних індикаторів (збереження навколишнього середовища, комплексний підхід до планування і раціонального використання природних ресурсів, сприяння веденню сталого сільського господарства, заходи по збереженню лісів, екологічно безпечне використання біотехнологій тощо). Особливу увагу приділено індикаторам корпоративної соціальної відповідальності, але важливо зрозуміти, що для більшості підприємств не існує однакових стандартів, але вони повинні керуватися загальними принципами і узгоджуватися з цілями сталого розвитку. Особлива увага приділяється підприємствам агропромислового комплексу, оскільки вони найповніше охоплюють сферу всіх цілей сталого розвитку запропонованих у Глобальному договорі.

Література

1. Sustainable Development Indicators in Ecological Economics. Ed. Philip Lawn. Cheltenham, UK; Northampton, USA, 2006. 467 p.
2. Мельник Л.Г. Поняття про сталий розвиток. Суми: Університетська книга, 2007. 442 с.
3. Шевчук В.Я. Макроекономічні проблеми сталого розвитку. Київ: Геопринт, 2006. 200 с.
4. Боголюбов В.М., Прилипка В.А. Стратегія сталого розвитку. Херсон: Олді-плюс. 2009. 321 с.
5. Гречко А. В., Очеретяна О. В. Дослідження еволюції наукової думки в аспектах визначення сутності поняття «сталий розвиток підприємства». *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 15. С. 37–41.
6. Тарасенко І. О. Сталий розвиток підприємств легкої промисловості: теорія, методологія, практика. Київ : КНУТД, 2010. 389 с.
7. Фещур Р. В., Баранівська Х. С. Теоретичні та методичні засади сталого розвитку підприємства. *Вчені записки ТНУ імені Володимира Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2020. Том 31 (70). № 6. С. 136-141. (дата звернення 16.11.2023)
8. Васюткіна Н.В. Управління сталим розвитком підприємств: теоретико-методологічний аспект. Київ : Ліра-К, 2014. 334 с.
9. Жаданос О.В., Шатоха В.І., Петренко А.Л. Стратегія сталого розвитку на підприємстві: приклад Європи та досвід України. Монографія. Дніпро : Дріант, 2017. 79 с.
10. Шатоха В.І. Сталий розвиток чорної металургії: Монографія. Дніпропетровськ: «Дріант», 2015. 184 с.
11. Степаненко Т. О. Теоретичні та методичні засади сталого розвитку підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2020. Том 31 (70). № 6. С.136-141. (дата звернення 20.04.2024)

12. Шашина М. В., Мосійчук Д. О. Параметричні характеристики сталого розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10049> (дата звернення: 01.06.2024).
13. Бурда А. І. Оцінювання потенціалу сталого розвитку промислових підприємств: автореферат дис. канд. екон. наук: 08.00.04. Київ, 2008. 18 с.
14. Поліщук В. Г. Стимулювання сталого розвитку регіону: автореферат дис. канд. екон. наук: 08.00.05/; Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк, 2010. 24 с.
15. Бурик З. М. Розробка концепції сталого розвитку України – теорія та складові. URL: Web of Scholar. 2018. 8(26), Vol.2. doi: 10.31435/rsglobal_wos/30082018/6100 (дата звернення 13.05.2022)
16. Костюк О.Д. Менеджмент сталого розвитку аграрного сектора. Київ : Компринт, 2013. 198 с.
17. Кравченко М. О., Прудкий В. В. Модель аналізу сталого розвитку підприємства з урахуванням ризику. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2020. С. 300. URL: https://www.researchgate.net/publication/348016899_MODEL_ANALIZU_STALOGO_ROZVITKU_PIDPRIEMS_TVA_Z_URAHUVANNAM_RIZIKU (дата звернення 03.07.2023.)
18. Смець В. В. Динаміка нагромадження капіталу в Україні за умов економічної нестабільності. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. №12. С. 3-10. (дата звернення 21.09.2021)
19. Кирич Н. Б., Мельник Л. М., Погайдак О. Б. Сталий розвиток суб'єктів господарювання: сутність та фактори впливу (європейські акценти). *Вісник економічної науки України*. 2015. №2. С. 151-155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2015_2_31 (дата звернення 23.03.2022)
20. Where we work: The UN's programmatic interventions. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>. (дата звернення: 24.03.2025 p.)
21. Звіт про результати діяльності Організації Об'єднаних Націй в Україні за 2024 рік. URL: <https://ukraine.un.org/uk/293462-звіт-про-результати-діяльності-організації-об'єднаних-націй-в-україні-за-2024-рік>. (дата звернення 10.04.2025 p.)
22. Kirchherr J., Reike D, Hekkert M. Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions. *Resources, Conservation & Recycling*. Vol. 127, Dec. 2017, Pages 221-232. (дата звернення 10.04.2025)
23. Rodriguez-Anton J. M., Rubio-Andrada L., Celemín-Pedroche M. S. and Alonso-Almeida M. D. M. Analysis of the relations between circular economy and sustainable development goals. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*. 2019. Vol. 26. No. 8. Pp. 708-720. URL: <https://www.tandfonline.com/loi/tsdw20> (дата звернення 19.09.2024)
24. Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Closing the loop - An EU action plan for the Circular Economy. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:8a8ef5e8-99a0-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF (дата звернення 14.05.2023)
25. Ramanathan U., Gunasekaran A. Supply chain collaboration: Impact of success in long-term partnerships. *International Journal of Production Economics*. 2014. Vol. 147, Part B. Pages 252-259. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0925527312002290>. (дата звернення: 20.02.2020.)

References

1. Sustainable Development Indicators in Ecological Economics. Ed. Philip Lawn. Cheltenham, UK; Northampton, USA, 2006. 467 p.
2. Melnyk L.G. The concept of sustainable development. Sumy: University Book, 2007. 442 p.
3. Shevchuk V.Ya. Macroeconomic problems of sustainable development. Kyiv: Geoprint, 2006. 200 p.
4. Bogolyubov V.M., Prylypko V.A. Sustainable Development Strategy. Kherson: Oldi-plus. 2009. 321 p.
5. Grechko A. V., Ocheretyana O. V. Research into the evolution of scientific thought in the aspects of defining the essence of the concept of "sustainable development of an enterprise". *Entrepreneurship and Innovation*. 2020. Issue 15. P. 37–41.
6. Tarasenko I. O. Sustainable development of light industry enterprises: theory, methodology, practice. Kyiv: KNUTD, 2010. 389 p.
7. Feschur R. V., Baranivska H. S. Theoretical and methodological principles of sustainable development of the enterprise. Scientific notes of Volodymyr Vernadsky TNU. Series. Economics and management. 2020. Volume 31 (70). No. 6. P. 136-141. (access 16.11.2023)
8. Vasyutkina N.V. Management of sustainable development of enterprises: theoretical and methodological aspects. Kyiv: Lira-K, 2014. 334 p.
9. Zhadanos O.V., Shatokha V.I., Petrenko A.L. Sustainable development strategy at the enterprise: the example of Europe and the experience of Ukraine. Monograph. Dnipro: Driant, 2017. 79 p.
10. Shatokha V.I. Sustainable development of ferrous metallurgy: Monograph. Dnipropetrovsk: "Driant", 2015. 184 p.
11. Stepanenko T. O. Theoretical and methodological principles of sustainable development of the enterprise. Scientific notes of the V. I. Vernadsky TNU. Series: Economics and Management. 2020. Volume 31 (70). No. 6. P.136-141. (access date 20.04.2024)
12. Shashina M. V., Mosiychuk D. O. Parametric characteristics of sustainable development of an enterprise. *Effective economy*. 2022. No. 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10049> (access date: 01.06.2024).
13. Burda A. I. Assessment of the potential for sustainable development of industrial enterprises: abstract of the dissertation of the candidate of economic sciences: 08.00.04. Kyiv, 2008. 18 p.
14. Polishchuk V. G. Stimulating sustainable development of the region: abstract of the dissertation of the candidate of economic sciences: 08.00.05/; Lutsk National Technical University, Lutsk, 2010. 24 p.
15. Buryk Z. M. Development of the concept of sustainable development of Ukraine - theory and components. URL: Web of Scholar. 2018. 8(26), Vol.2. doi: 10.31435/rsglobal_wos/30082018/6100 (accessed 13.05.2022)
16. Kostyuk O.D. Management of sustainable development of the agricultural sector. Kyiv: Komprint, 2013. 198 p.
17. Kravchenko M. O., Prudky V. V. Model of analysis of sustainable development of an enterprise taking into account risk. *Economic Bulletin of NTUU "KPI"*. 2020. P. 300. URL:

https://www.researchgate.net/publication/348016899_MODEL_ANALIZU_STALOGO_ROZVITKU_PIDPRIEMSTVA_Z_URAHUVANNAM_RIZIKU (access date 03.07.2023.)

18. Yemets V. V. Dynamics of capital accumulation in Ukraine under conditions of economic instability. *Economy and Society*. 2017. Issue No. 12. P. 3-10. (access date 09/21/2021)
19. Kyrych N. B., Melnyk L. M., Pogaydak O. B. Sustainable development of economic entities: essence and factors of influence (European accents). *Bulletin of Economic Science of Ukraine*. 2015. No. 2. P. 151-155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2015_2_31 (access date 23.03.2022)
20. Where we work: The UN's programmatic interventions. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>. (access data 24.03.2025 p.)
21. Report on the results of the activities of the United Nations in Ukraine for 2024. URL: <https://ukraine.un.org/uk/293462-звіт-про-результати-діяльності-організації-об'єднаних-націй-в-україні-за-2024-рік>. (access data 10.04.2025 p.)
22. Kirchherr J., Reike D., Hekkert M. Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions. *Resources, Conservation & Recycling*. Vol. 127, Dec. 2017, Pages 221-232. (access data 10.04.2025)
23. Rodriguez-Anton J. M., Rubio-Andrada L., Celemin-Pedroche M. S. and Alonso-Almeida M. D. M. Analysis of the relations between circular economy and sustainable development goals. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*. 2019. Vol. 26. No. 8. Pp. 708-720. URL: <https://www.tandfonline.com/loi/tsdw20> (access 19.09.2024)
24. Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Closing the loop - An EU action plan for the Circular Economy. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:8a8ef5e8-99a0-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF (access 14.05.2023)
25. Ramanathan U., Gunasekaran A. Supply chain collaboration: Impact of success in long-term partnerships. *International Journal of Production Economics*. 2014. Vol. 147, Part B. Pages 252-259. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0925527312002290>. (access 20.02.2020.)